

*****

Farnborough 1964

Nu äger den stora flyg- och robotutställningen i Farnborough endast rum vartannat år; den är alltså öppen enbart för den brittiska flygindustrins produkter. Den som var på jakt efter påtagliga större nyheter torde ha blivit besviken, ty dem såg man inte mycket av. Många hade nog väntat sig att få se prototypen till attackflygplanet TSR.2, men den uteblev. Men dagens flygplanssystem har blivit så komplicerade, att antalet stora projekt blivit färre. Det visade sig också, att utställningen vid närmare studium innehöll åtskilliga nyheter på olika områden som teleteknik, motorer, diverse utrustning etc.

Flygplan

Varje dag gavs en drygt två timmar lång flyguppvisning som genomfördes med stor precision. De få nyheter som där presenterades återfanns främst på transportflygområdet.

Short Belfast imponerade med sin stora lastkapacitet. Ett annat intressant plan är Andover, en militär utveckling ur trafikflygplanet HS 748. Andover lättade efter mindre än 100 meters rullsträcka och steg genast brant. Även om det här var fråga om en skicklig pilot som visade upp ett olastat flygplan har detta flygplan mycket övertygande STOL-egenskaper.

Trots de stora portarna i akterpartiet har Andover mycket tilltalande utseende och egenskaper och är ett typexempel på hur de militära kraven framtvingat en utveckling av en ursprungligen enbart för civilt bruk avsedd typ, och den nya typen blir mera lockande även för civila köpare.

Aerobatik i den högre skolan utföres här av fem Gnat Wales. Uppvisningsgruppen gjorde sitt första framtr

*Snat Trainers ur RAF över Holyhead i Nord-
amträdande vid Farnborough-mässan.*

Helt ny var lilla Short Skyvan, vars fyrkantiga kropp gav intryck av en bevingad låda. Planet har två turbomotorer och lastar två ton. Start- och landningssträckorna är relativt korta, och prestanda i övrigt goda. Dock väntas typen få starkare motorer än de nuvarande innan serietillverkningen kommer igång.

Signifikativt för utvecklingen på det militära transportflygets område är, att lastningen kan ske genom breda portar oberoende av markutrustning. Portarna kan också öppnas i luften för fällning av skrymmande gods, t ex fordon.

Bland trafikflygplanen märkte man främst den jättelika VC10, HS Trident, BAC111 och HS 125. Det förstnämnda har visat sig vara mindre ekonomiskt, men byggs ändå i en mindre serie. Bättre hopp har man om de övriga. HS 125 tar endast 6 - 10 passagerare och är närmast avsett som ett snabbt affärsflygplan med över 700 km/tim som marschfart. Det har nyligen demonstrerats för svenska krigsmakten på F8.

Det brittisk-franska projektet Concorde är ett kommande trafikflygplan med mer än dubbla ljudfarten. Det visades givetvis endast i modell. Däremot flög man med två experimentplan, HP 115 och BAC 221. Det förra har hela 69 graders pilform och är avsett för forskning i lågfartsområdet i samband med konstruktionen av Concorde. BAC 221 är försett med en förminskad Concorde-vinge för prov av detaljutformningen.

Bland krigsflygplanen fanns inga nyheter. Uppvisningarna i förbandsflygning - bl a med Lightning - genomfördes skickligt liksom demonstrationen av Hawker P 1127. Detta VTOL-flygplan har bevisat att engelsmännen alltså ligger främst på detta område i fråga om krigsflygplan sedan det franska projektet Balzac nedlagts. Det förekom inte bara hovring och vertikal start och landning utan planet visades också i förband med hög fart. V-bombarna Victor och Vulcan var givetvis med. De visade "tändarna" i form av den stora attackroboten Blue Steel.

Transportflygplanet Andover i dess nya version demonstreras här med lastluckorna baktill i utfällt läge.

Realistisk luftlandsättning

Mitt under uppvisningen genomfördes en luftlandsättningsoperation i syfte att ta flygbasen. Attackflygplan från hangarfartyg utanför kusten anföll för att mjuka upp försvaret och kvarlåg sedan som jaktskydd över basen medan en stor mängd helikoptrar (Wessex) uppenbarade sig på låg höjd. Den första vågen landsatte 180 man stöttrupp. Därefter följde ytterligare helikopterförband med lätta terrängfordon och kanoner m m. Ytterligare trupp demonstrerade hur man bär sig åt för att komma ner då helikoptern på grund av träd eller annat inte kan nå marken. De firade sig mycket snabbt ned i linor från några tiotal meters höjd. Samtidigt landade sex tunga transportplan av typ Argosy och lastade snabbt ur 120 man med fordon, varpå flygplanen vände och drog på i motsatt riktning mot den de landat.

Det hela var över på några få minuter och visar med skrämmande realism vilka möjligheter den har som förfogar över ett vältrimmat transportflyg för offensiva operationer. Utvecklingen inom stormakterna pekar tydligt mot den vikt man tillmäter luftlandsättningsens möjligheter. Transportflottorna blir allf större och effektivare.

Robotar

Luftvärnsroboten Bloodhound II förekom med svenska nationalitetsbeteckningar. En annan robot som köpts av Sverige är Seacat som förekommer som luftvärnsbeväpning på flottans fartyg. I arméversion heter den Tigercat.

Engelsmännen håller också på att utveckla ett system för lätthanterliga närlvrobotar, ET 316, som ett billigare komplement till det amerikanska Maulersystemet. Avsikten är att använda dem i kombination med varandra så, att den mer raffinerade Mauler sätts in mot svåra mål vilka har hög fart eller går i nedsatt sikt. ET 316 skall användas mot transportflygplan och helikoptrar över stridsområdet under sådana sikt- och belyningsförhållanden att optisk riktning kan användas. ET 316 beräknas kosta blott en femtedel jämfört med Mauler.

Blue Streak skulle en gång bli en interkontinental vapenbärare, men projektet som sådant lades ner. I stället utvecklades nu roboten för att användas för vetenskapliga syften då det gäller att få satelliter i omloppsbana.

Utrustning

För att underlätta förarens arbete har man fått fram en sk siktlinjespresentation (head-up display) innebärande att viktigare flyginstrument samt radar projiceras på vindrutan rakt framför föraren. Denne kan alltså avläsa viktiga värden utan att behöva rikta blicken nedåt på instrumentbrädan. Ett system som detta ger givetvis såväl effektivitet som flygsäkerhet.

Behovet av automatisk fartkontroll i snabba flygplan blir allt större. Dylika anordningar visades och tilldrog sig stort intresse. Inom stridsledning vinner automatiken också snabbt insteg. En intressant anläggning visade hur man kan stridsleda direkt från en enskild radarstation. En datamaskin har tagits fram som kan direktkopplas till en radaranläggning och därmed kan upp till tolv företag ledas samtidigt.

Med tanke på den andra stora flygmässan i Europa, den som äger rum i Paris vartannat år, bör nog även Farnborough göras om till en internationell utställning. Den skulle säkert te sig mer lockande för alla dem som vill ha en fullständigare överblick av aktuell flygteknik.

Fyrmotoriga Super VC 10 med fyra motorer à la Caravelle ger ett märkligt och mäktigt intryck bakifrån sett.